

UVODNIK

Energetska druginja in obstoj industrije v Sloveniji

Kaj se lahko naučimo iz preteklosti in kaj moramo storiti danes?

Slovenija ima na področju industrije dolgoletno tradicijo, ki sega v same začetke industrializacije v Evropi in svetu. Naravne danosti, predvsem vodni viri, les, premog, rude in geostrateška lega, so v naše kraje privabili industrialce iz Evrope. Začel se je investicijski cikel in prav industrija je zaslužna, da se je Slovenija elektrificirala. Začela se je široka uporaba elektrike tudi v gospodinjstvih. Pri uporabi električne energije v industriji smo postali vodilni v Evropi. Leta 1897 smo v Fužinah na Ljubljani zgradili hidroelektrarno in uporabili trifazni izmenični tok za daljnovidno povezavo s papirnico v Vevčah. To je bil eden prvih prenosov izmeničnega toka v Evropi. To je bil velik tehnološki napredek samo tri leta za znamenito Edisonovo elektrarno na Niagari. Industrijsko tradicijo smo nadaljevali po drugi svetovni vojni in po osamosvojitvi 1991. Takrat smo se soočili z veliko krizo zaradi izgube trgov v bivši skupni državi. Kljub težavam se je industrija opomogla tudi zaradi zanesljive in cenovno optimalne cene energentov, predvsem električne energije in plina. Tudi po odprtju trga z električno energijo leta 2001 se je industrija uspešno vključila v tržne mehanizme, povečevala energetska učinkovitost in zmanjševala emisije v okolje. Zaradi vpetosti v mednarodne proizvodne verige in stalne konkurence na trgu je napredovala celo hitreje kot druge panoge.

Danes smo lahko ponosni na našo industrijo, saj prispeva 24 % dodane vrednosti (povprečje v EU je 16 %), zaposluje 200.000 delavcev in pomembno prispeva k izvozu (24 %). Dodana vrednost na zaposlenega je kar 14 % višja od povprečne dodane vrednosti. Slovenija je po industrializaciji na tretjem mestu v EU za Irsko in Češko.

Industrija danes porabi 47 % vse električne energije. Energetsko intenzivna industrija porabi 60 % vse industrijske porabe električne energije in tudi 2/3 vse porabe plina v Sloveniji.

Energetski prehod v brezogljnično družbo je največji izziv za našo industrijo doslej. Premalo je tako novih tehnologij, s katerimi bi nadomestili fosilna goriva, kot investicij v obnovljive vire (OVE). Slovenska industrija ni samo porabnik energentov, pomembno prispeva tudi k izdelavi tehnološke opreme za vse vrste elektrarn in energetske infrastrukturo. Energetski prehod je za industrijo tudi izziv za izdelavo domače opreme za OVE, e-mobilnost, hranilnike energije in vodikove tehnologije. Industrija s svojim prilagajanjem porabe sodeluje v sistemu kot aktivni porabnik (prosumer) in izvaja sistemske storitve. Prav v obdobju, ko smo začeli izvajati cilje NEPN-a in je EU še dodatno povišala cilje (Fit for 55), se je zgodila kriza energentov. Bikovska rast cen električne energije v septembru 2021, nato še plina in vojna v Ukrajini so oskrbo z energenti zaostri do skrajnosti. Desetkratniki cen iz leta 2021 za energente, zakupljene po letu 2022, so industrijo pripeljali v kritično situacijo, ko ji grozi zmanjšanje proizvodnje in posledično zaposlenih ali zaustavitev proizvodnje. Visoke cene energentov so problem celotne EU, ki pa ga je začela reševati prepozno in ne dovolj učinkovito. Ne moremo se zgovarjati le na vojno v Ukrajini, problem je nastopil že jeseni 2021. Premalo vlaganj v nove elektrarne, prehitro zapiranje konvencionalnih velikih energetskih blokov termoelektrarn in jedrskih elektrarn je ob pomanjkanju zemeljskega plina pripeljalo do tako visokih cen energentov, da jih industrija dolgoročno ne more več prenesti. V najtežji situaciji so podjetja, ki še nimajo sklenjenih dolgoročnih

pogodb za leti 2023 in 2024 in niso v stanju skleniti pogodbe po trenutnih borznih cenah.

Kako bomo rešili to krizno situacijo?

Brez pomoči države industrija v tej energetske druginji ne more preživeti. Po razpadu bivše skupne države smo bili v težki situaciji, ki smo jo uspešno rešili z dogovorom med državo, industrijskimi porabniki in energetskimi družbami. Pomoč države in energetskih družb v lasti države je bila velika, danes smo na to kar malo pozabili. Ta model bomo ob nedejujočem trgu z energenti (nelikviden in pohabljen trg) morali nadgraditi z novimi pristopi, ki so se že začeli z državno pomočjo, slediti pa bodo morali tudi posegi na delovanje trga, med katerimi je najučinkovitejša cenovna kapica za obdobje vsaj enega leta, dokler se razmere ne izboljšajo. Računati, da bo vse probleme rešil trg, je nerealno, v takih razmerah so posegi države nujni. Pomembno je, da celotna EU usklajeno pristopi k reševanju teh razmer. Dialog med navedenimi deležniki je nujen, predvsem pa mora biti strpen, prisluhniti moramo drug drugemu in svoje

Foto: Barbara Reya

predloge znati argumentirati. To bo od vseh zahtevalo še veliko dela. Po drugi strani pa moramo tudi širšo javnost korektno obveščati o naših aktivnostih in prispevku, ki ga industrija daje celotni skupnosti. Brez industrije in njenega prispevka k BDP in delovnim mestom z nadpovprečno dodano vrednostjo bomo težko preživeli. Ideja določenih nevladnih organizacij, da je rešitev energetske krize in doseganje ciljev zelenega prehoda v opuščanju industrije, še posebej energetske intenzivne, ni realna. O tem se moramo pogovorjati argumentirano in ne smemo nikogar žaliti.

Gospodarska zbornica Slovenije ima v povezavi z drugimi zbornicami in sindikati v tem procesu reševanja industrije zahtevno nalogo in obenem tudi velik izziv. Če je kdo poklican k tej nalogi, je to GZS, ki ima 171-letno tradicijo in nepretrgoma deluje v procesu industrializacije države.

Bodočnost pripada hrabrim in pametnim! ■

Brez industrije in njenega prispevka k BDP in delovnim mestom z nadpovprečno dodano vrednostjo bomo težko preživeli.

mag. Vekoslav Korošec

op. ur.: avtor je magister, strokovnjak za področje energetike, v obdobju 2000 do 2005 je bil tudi direktor Elektro Slovenija d.o.o., od 2007 je direktor GZS-Združenja za inženiring